

Kunnskapsdepartementet

Oslo, 17.12.2018

Deres ref: 18/5654

Høring: Forslag til endring i statsborgerloven mv – domstolsbehandling av saker om tilbakekall av statsborgerskap

NOAS viser til departementets høringsnotat av 05.11.2018 om forslag til endring i statsborgerloven.

Generelt om forslagene

Et tilbakekall av statsborgerskap er et svært inngripende tiltak som kan få meget alvorlige konsekvenser for den det gjelder. NOAS mener det likevel er riktig at det finnes en adgang til å tilbakekalle statsborgerskap i tilfeller der det er basert på uriktige opplysninger, og dermed i utgangspunktet aldri skulle vært gitt. Denne adgangen må imidlertid brukes svært forsiktig, både av hensyn til den enkeltes rettsikkerhet og på grunn av de store konsekvensene dette vil kunne få for vedkommende og personer rundt. I mange tilfeller vil et tilbakekall av statsborgerskap bety en betydelig innskrenkning i utøvelsen av et familieliv, og det kan bety at andre relasjoner ikke kan opprettholdes. For mange vil derfor et tilbakekall av statsborgerskap ramme hardere enn en fengselsstraff.

Av den grunn er det helt nødvendig at rettsikkerheten for de dette gjelder sikres på en best mulig måte. Med dagens system har dette ikke vært tilfellet. NOAS stiller seg derfor positiv til at departementet legger frem to alternativer som begge vil sikre en langt bedre rettsikkerhet enn tilfellet er i dag.

Det er på det rene at begge alternativene vil være en betydelig styrking av rettsikkerheten sammenlignet med dagens situasjon. Departementets foretrukne forslag, alternativ 2, vil innebære at alle som får vedtak om tilbakekall fra UDI vil være garantert nemndmøte med personlig fremmøte hos Utlendingsnemnda, samt at det ved vedtak om tilbakekall fra UNE vil gis fri sakførsel for tingretten. I alternativ 1 vil en som risikerer å få tilbakekalt statsborgerskapet være sikret domstolsbehandling før tilbakekallet kan gjennomføres. Begge alternativene har ulike fordeler knyttet til seg. Samlet sett mener NOAS imidlertid at det opprinnelige alternativet, alternativ 1, vil gi den beste rettsikkerheten i disse sakene.

NOAS vil imidlertid påpeke at vårt syn forutsetter at fri sakførsel gis i alle instanser, noe som ikke er uttrykkelig avklart i høringsbrevet. Vi vil komme nærmere tilbake til dette nedenfor.

Vurdering av alternativene

Det er særlig spørsmålet om kontradiksjon som er avgjørende for vår konklusjon. Selv om det er på det rene at det finnes mange dyktige ansatte og gjøres mye godt arbeid i både UDI og UNE, skjer det etter vårt syn for ofte at vedtak er begrunnet, helt eller delvis, med

omstendigheter som klageren ikke har forutsetninger for å uttale seg om. Dette er skadelig for den enkeltes rettsikkerhet, og på et saksområde hvor alvorligheten av et uriktig vedtak kan være så inngripende er dette ikke akseptabelt. I vår saksbehandling har vi blant annet sett manglende kontradiksjon utspille seg på følgende måter:

- Avslag i UNE er begrunnet med omstendigheter som ikke var en del av vedtaket i UDI, som for eksempel:
  - UNE har vurdert retur opp mot et annet land enn UDI
  - Vurderingstemaet i UNE er et annet enn hos UDI, eksempelvis kan internflukt bringes inn i ankebehandlingen uten at det har vært et tema i det første avslaget
  - Troverdighet er sentralt i UNEs vedtak, selv om det ikke er stilt spørsmål ved troverdigheten i UDIs vedtak
- Asylsøker/fullmektig får ikke innsyn i en del av dokumentasjonen som vektlegges i avslaget:
  - Nemndmedlemmer får utdelt landrapporter som utlendingen ikke har innsyn i
  - Utlendingen får heller ikke informasjon om hvilke dommer nemndleder og saksbehandler forelegger nemndmedlemmer som bakgrunnsinformasjon.
- Klager og advokat blir nektet innsyn i rapporter eller dokumentasjon innhentet fra norske ambassader i utlandet, da dette karakteriseres som «*interne dokumenter*»
- Det fremlegges verifiseringsrapporter i nemndmøte som verken utlendingen eller fullmektig kjenner til fra før, og som da i svært liten grad kan imøtegås

I samtlige av disse typetilfellene har det vært tilnærmet umulig for klager eller NOAS å forberede seg på det som senere har vist seg å være viktige grunnlag for vedtaket i UNE. I noen tilfeller har disse omstendighetene blitt gjort kjent i et nemndmøte, hvor det ikke er mulig å imøtegå eller kontrollere dem på en skikkelig måte, mens i andre tilfeller vil man ikke vite at dette har blitt vurdert før vedtaket foreligger.

Når et endelig avslag i en sak på denne måten baserer seg på forhold som det ikke har vært mulig for utlendingen å imøtegå svekker det ikke bare den enkeltes rettsikkerhet, det vil i mange tilfeller gjøre det vanskeligere for forvaltningen å fatte et korrekt vedtak fordi viktige opplysninger ikke kommer frem, eller misforståelser ikke blir oppklart. Det er også klart at et vedtak som er, eller kan være, fattet på et sviktende grunnlag vil føre til manglende tillit til selve vedtaket og til vedtaksorganet som sådan.

NOAS anerkjenner at det ikke alltid vil være mulig for et klageorgan kun å forholde seg til omstendigheter som finnes i førsteinstansvedtaket. Det kan dukke opp nye forhold, eller det kan kastes nytt lys over allerede behandlede forhold. Opplysninger kan tilkomme underveis som gjør at det er grunn til å stille spørsmål ved troverdigheten der dette ikke har vært et tema i første vedtak. Klageorganet vil dessuten ikke alltid ha de samme syn på juridiske spørsmål som førsteinstansen. I slike tilfeller kan det være nødvendig at klageorganet kan legge vekt på, eller i det minste inkludere i drøftelsen, forhold som ikke var kjent for førsteinstansen. Noe annet vil kunne føre til uriktige vedtak.

Om et slikt forhold oppstår er det imidlertid avgjørende at det blir varslet om dette, slik at vedkommende får en reell mulighet til å uttale seg om de spørsmålene vedtaket vil bygge på. Ved å forbedre kontradiksjonen vil avgjørelser få større legitimitet, og det vil normalt være enklere for den enkelte å akseptere avgjørelsen i saken.

NOAS har i lang tid argumentert med at det bør innføres en topartsprosess i asylsaker, slik at kontradiksjonsadgangen i større grad blir sikret. Vi har anbefalt endringer for klagesaksbehandlingen på utlendingsrettens område, og har uttalt at innføring av en utlendingsdomstol kan være en god løsning i så måte. Samtidig har NOAS presisert at problematiske sider ved klagesaksbehandlingen når det gjelder forutsigbarhet, kontradiksjon og muntlighet ikke nødvendigvis må løses ved en domstolsbehandling, men også kan skje innenfor en forvaltningsmodell.

Vi har tidligere gitt uttalelser til Justisdepartementets høringsbrev av 26.05.2017 om utredningen til særdomstolsutvalget. Her er det presentert forslag som kan bedre rettsikkerheten om de blir gjennomført. Foreløpig er det imidlertid helt uvisst om noen av forslagene vil bli fulgt opp, eller i hvilken form dette i så fall vil skje. Kunnskapsdepartementets forslag må derfor vurderes i lys av det systemet vi har i dag.

I dagens system er kontradiksjonsprinsippet ikke godt nok ivaretatt. Dette må veie tungt ved valg av modell. Det er klart at flere elementer i forslag 2 vil innebære en betydelig forbedring av dagens situasjon, ved at det gis adgang til nemnd med personlig fremmøte og at det gis fri sakførsel for tingretten. Dette er forslag som NOAS ønsker velkommen dersom det alternative forslaget skulle bli foretrukket. Likevel mener vi forslaget som er basert på Kommunal- og forvaltningskomiteens innstilling vil gi en bedre rettssikkerhet samlet sett.

Selv om Kunnskapsdepartementet foreslår å innføre nemndmøter i alle saker er vi fortsatt bekymret for at mange saker vil lide under manglende kontradiksjon. Som nevnt ovenfor mener vi flere av ankepunktene mot manglende kontradiksjon gjør seg gjeldende også der det gjennomføres nemndmøter med personlig fremmøte.

Det kan dessuten ikke ses bort fra at tingrettens vurdering i enkelte saker kan bli farget av de vedtakene som er fattet i forvaltningen, om alternativ 2 velges. Dersom kontradiksjonen ikke har vært tilstrekkelig ivaretatt under forvaltningsbehandlingen vil det være en risiko for at domstolsbehandlingen kan bli påvirket av dette, ved at faktum kan være mer eller mindre etablert gjennom forvaltningens vurderinger. Slik sett vil tingretten kunne ha en større uavhengighet dersom sakene behandles der i første instans.

Det vil etter vårt syn være en betydelig fordel ved valg av alternativ 1 at alle grunnlag for et eventuelt tilbakekall vil være kjent for partene før behandlingen starter. Alle forvaltningens anførsler og argumenter må fremlegges og vil være gjenstand for full kontradiksjon. Om alternativ 2 velges vil det riktignok også være en topartsprosess i tingretten, men det vil være en stor forskjell ved at tingretten i alternativ 1 skal gjøre en første vurdering av saken, mens den etter alternativ 2 kun skal vurdere om forvaltningens vedtak er ugyldig. Særlig viktig kan dette bli fordi tilbakekallshjemmelen er en kan-regel, og høringsnotatet klart gir uttrykk for at

domstolen skal ha en begrenset adgang til å prøve forvaltningens frie skjønn. Det vil da være en risiko for at det skal mer til for at tingretten fastslår ugyldighet, enn at de vil vurdere at et statsborgerskap ikke skal tilbakekalles om det er tingretten som er første instans.

En mulig ulempe, dog neppe hyppig forekommende, ved alternativ 1 er at saker hvor det er helt åpenbart at tilbakekall er riktig, og hvor klager erkjenner de faktiske forhold og aksepterer konklusjonen, likevel må innom domstolen siden UDI ikke har myndighet til å tilbakekalle. Det bør vurderes om dette kan løses ved at en åpner for avgjørelser i disse sakene ala «*tilståelsesdommer*» i strafferetten, og at saken blir hurtigbehandlet i tingretten.

Vi ser at det er rettet bekymringer mot alternativ 1 fra flere hold. Både fra mindretallet i Kommunal- og forvaltningskomiteen, i Kunnskapsdepartementets høringsnotat og i høringsvaret til Oslo tingrett er det fremmet synspunkter på at en domstolsbehandling med tingretten som førsteinstans kan rokke ved domstolens uavhengighet. Det blir påpekt at domstolene skal kontrollere forvaltningen og ikke utøve forvaltningsmyndighet, og at det er en fare for at domstolenes legitimitet og troverdighet vil svekkes.

Videre bemerkes det at utlendingsforvaltningen har en spesialkompetanse som domstolene ikke besitter, og det uttales fra departementet at det kan fremstå som belastende for enkelte å skulle bli saksøkt av staten, samt at en domstolsbehandling vil innebære en større grad av offentlighet enn ved behandling i forvaltningen.

NOAS deler ikke de samme bekymringene for konsekvenser av en domstolsbehandling i første instans. Vi vil bemerke at det domstolene skal ta stilling til er, gjennom en vurdering av de foreliggende bevisene, om grunnlaget for å tilbakekalle statsborgerskapet er til stede. Å vurdere bevis er det domstolene gjør hver dag, og det er også det de må gjøre om saken blir brakt til domstolen etter en behandling i forvaltningen. Forskjellen er at domstolen, ved en førsteinstansbehandling, ikke kun skal vurdere hvorvidt forvaltningens vedtak er ugyldig, men skal gjennomføre en full gjennomgang av bevisene i saken. Vi kan ikke se at en slik prosess skal rokke ved domstolens uavhengighet eller legitimitet.

At domstolene ved en endring vil behandle flere saker, og dermed vil kunne være gjenstand for kritikk i flere saker, kan åpenbart bli en realitet. At det reageres mot domstolens vurderinger i enkeltsaker kan imidlertid ikke tillegges stor vekt i denne sammenheng.

Tvert imot kan det være grunn til å tro at avgjørelsene som blir tatt i domstolen vil ha større legitimitet enn forvaltningsavgjørelser, fordi de er tatt på bakgrunn av større åpenhet, bedre forutsigbarhet og sterkere rettsikkerhet.

NOAS mener det dessuten kan være verdt å se hen til NOU 2015:4 om tap av norsk statsborgerskap, hvor det på side 78 uttales følgende:

Tap av statsborgerskap må generelt anses som en alvorlig straffereaksjon, og i vår rettskultur skal slike alvorlige reaksjoner ilegges av domstolene. En domstolsprosess vil i større utstrekning enn administrativ behandling ivareta generelle rettsstatsidealer,

der den enkelte blant annet gis rett til forsvarer og til å fremlegge bevis som styrker hans eller hennes sak. Vel så viktig er kanskje at domstolsprosessene ikke er politisk styrt, slik at det ikke oppstår allmenn spekulasjon omkring regjeringens rolle i saker vedrørende tap av statsborgerskap.

Formuleringen, som det også vises til i innstillingen fra Kommunal- og forvaltningskomiteen, er riktignok i NOU 2015:4 konkret knyttet til tap av statsborgerskap som resultat av at en har skadet nasjonens vitale interesser. Poengene om rettsstatsidealer og fraværet av politisk styring bør likevel tillegges vekt også i denne sammenheng. Det bemerkes for øvrig at Kommunal- og forvaltningskomiteen i sin innstilling ikke knyttet noen koblinger til skade for nasjonens vitale interesser.

Når det gjelder bemerkningen om domstolenes manglende kompetanse er det klart at domstolene per i dag ikke har den samme erfaringen i slike saker som det forvaltningen har, og de har heller ikke den samme landfaglige kompetansen. De har imidlertid en juridisk kompetanse og en kompetanse på vurdering av bevis og vektning av kilder som nok er bedre enn forvaltningen sin. Samtidig kan ikke manglende erfaring eller kompetanse hos et organ brukes som et generelt argument for at det aldri skal få nye oppgaver. I en overgangsfase vil det alltid være slik at et organ som overtar et nytt ansvarsområde vil ha mindre erfaring enn det organet som tidligere hadde ansvaret. Kompetansen vil imidlertid øke i tråd med det økte antallet saker domstolen behandler. At Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett gjøres til tvungent verneting betyr også at kompetansen blir bygget opp på ett sted, noe som sikrer ekspertise, kunnskap og erfaring.

Til departementets vurdering av at det kan være belastende for enkelte å bli saksøkt av staten, samt at behandlingen i domstolen i større grad vil være offentlig, er vi enig at dette nok kan være tilfellet i enkelte saker. Det må imidlertid påpekes at svært mange av sakene uansett vil havne hos domstolene også i alternativ 2. Det må antas at UDI, i de sakene hvor de vil gå til søksmål i alternativ 1, også vil fatte et vedtak om tilbakekall etter alternativ 2. Det vil derfor kun være de sakene som blir omgjort i UNE som ikke uansett ender i domstolen.

Omgjøringsandelen i UNE for nemndmøter med personlig fremmøte har i de siste årene ligget på om lag 60 %. Det er imidlertid stor grunn til å tro at omgjøringsandelen i saker om tilbakekall av statsborgerskap vil være langt lavere, da det i andre saker allerede er gjort en vurdering fra nemndas side om at det foreligger vesentlig tvil, mens det i tilbakekallssaker vil gjennomføres nemndbehandling i samtlige saker.

NOAS vil videre bemerke at det trolig vil kunne føles belastende også å selv måtte saksøke staten, slik tilfellet vil være om departementets foretrukne forslag velges.

Fri rettshjelp

Flertallet i Kommunal- og forvaltningskomiteen uttalte i Innst. 269 S (2016-2017) at «*det er viktig at den som en eventuell sak om tilbakekall gjelder, ikke bør rammes økonomisk som følge av at staten reiser sak om dette.*». På den bakgrunn vedtok flertallet i komiteen at

Stortinget skulle be regjeringen legge frem forslag til lovendring om fri rettshjelp i disse sakene.

Dette er et helt nødvendig utgangspunkt for endringene som er foreslått, dersom hensikten er å forbedre rettsikkerheten for de som rammes. De færreste av de som får opprettet en tilbakekallssak vil ha en juridisk kompetanse som gjør dem i stand til å føre sin egen sak. De vil derfor være avhengig av juridisk bistand fra fagpersoner for å sikre en forsvarlig behandling. Om vedkommende selv skulle bekoste denne bistanden vil den for svært mange ikke være reelt tilgjengelig, fordi advokatkostnadene vil være høyere enn mange vil makte å betale. En forutsetning for reell juridisk bistand vil dermed være at det gis fri rettshjelp. Særlig viktig er dette i saker som går for domstolene, der kostnadene vil være utenfor rekkevidde for de fleste.

Det bemerkes at også for saker etter alternativ 2 vil det være helt nødvendig med fritt rettsråd i forvaltningsbehandlingen. Med departementets foreslåtte modell vil den enkelte, om det ikke gis fritt rettsråd, betale advokaten for forhåndsvarsel, klage ved avslag fra UDI samt forberedelse til og oppmøte i nemndmøte. Det sier seg selv at dersom den enkelte måtte betale advokathonorar for denne bistanden, vil resultatet være at mange ikke vil få en reell juridisk bistand.

Kunnskapsdepartementet har i sitt høringsnotat foreslått at det i saker om tilbakekall av statsborgerskap bør gjelde en rett til fri rettshjelp uten behovsprøving, og departementet knytter dette til både behandling i forvaltningen og for domstolene. Spørsmålet er imidlertid hvor langt denne retten skal rekke i domstolene. I forslaget til ny § 27 syvende ledd er det tatt inn en formulering om at det skal gis en rett til fri sakførsel «...dersom saken senere bringes inn for tingretten». Dette kan muligens tolkes som om forslaget kun åpner for fri sakførsel i tingretten. Det sies imidlertid ikke noe konkret om dette i høringsnotatet, og etter at NOAS tok kontakt med Kunnskapsdepartementet synes det videre klart at det ikke er konkludert rundt dette.

NOAS mener det er åpenbart at retten til fri sakførsel i alternativ 1 må omfatte behandling også i høyere rettsinstanser. Dersom dette ikke er tilfellet vil man risikere at svært mange kun vil få behandlet saken sin i tingretten, siden kostnadene ved behandling i lagmannsretten og Høyesterett vil være for høye. Dette vil innebære at for personer som ikke har råd til å følge saken videre etter tingretten, vil tilbakekallet av statsborgerskap kun vurderes av én instans. Det er vanskelig å se for seg at flertallet i Kommunal- og forvaltningskomiteen, som motiverer sitt forslag med å bedre rettsikkerheten, skulle ønske en ordning hvor svært mange i realiteten var frarøvet muligheten til å anke.

Også i alternativ 2 vil det innebære en betydelig forskjell om fri sakførsel gis i alle instanser eller kun i tingretten. Vår erfaring med domstolsbehandling på utlendingsrettens område viser at staten anker de aller fleste saker der saksøker gis medhold i tingretten. Det er slik vi ser det ingen grunn til å anta at dette vil være annerledes i saker om tilbakekall av statsborgerskap. Dette vil bety at om saken tas til tingretten, vil saken svært ofte ikke bli avgjort før etter avgjørelse i lagmannsretten eller Høyesterett, som innebærer at retten til domstolsbehandling

i seg selv vil ha liten verdi fordi det ikke finnes økonomiske ressurser til å ta saken videre enn tingretten.

Vi bemerker for øvrig at kostnader for klagere forbundet med at Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett gjøres til tvungent verneting må dekkes, slik at det ikke oppstår vanskeligheter med å få prøvet saken for de som bor langt unna Oslo.

Lov om fri rettshjelp

Det følger av rettshjelploven § 22 tredje ledd at:

«En bevilling til fri sakførsel omfatter også sakens behandling i høyere rettsinstanser dersom selvstendig anke bare er innbrakt av motparten, og den part som har fri sakførsel helt eller delvis har fått medhold i foregående instans»

Om retten til fri rettshjelp i dette forslaget knyttes til denne bestemmelsen i rettshjelploven, vil det til en viss grad avhjelpe situasjonen i de tilfellene hvor saksøker får medhold og det er staten som anker, siden fri sakførsel da vil gis også i høyere rettsinstanser. NOAS mener likevel det vil være problematisk om tilgangen på fri sakførsel styres av rettshjelploven § 22, tredje ledd.

Dette vil i særlig grad gjelde saker i alternativ 1, hvor vedkommende som risikerer å miste sitt statsborgerskap vil bli saksøkt av staten. Om resultatet av søksmålet er at vedkommende mister statsborgerskapet vil det etter denne bestemmelsen ikke være anledning til å bli innvilget fri sakførsel videre da det er vedkommende selv som må anke avgjørelsen. Som nevnt ovenfor vil dette i svært mange tilfeller innebære en éinstansbehandling, noe som ikke vil være en rettsstat verdig i et så alvorlig spørsmål.

Tilbakekall av barns statsborgerskap

Når barns statsborgerskap tilbakekalles på bakgrunn av at foreldre eller besteforeldre har oppgitt uriktige opplysninger vil dette ofte anses som enda mer inngripende enn for de voksne, siden barna ikke kan holdes ansvarlige for de voksnes valg. Barna vil ofte kunne rammes særlig hardt ved et tilbakekall da de er mer sårbare for endringer og vil ha et dårligere grunnlag for å forstå grunnlaget for de endringene som skjer. Det er derfor grunn til å vise ekstra stor varsomhet med å tilbakekalle barns statsborgerskap.

Departementet foreslår at barns statsborgerskap som hovedregel ikke skal kunne tilbakekalles som følge av feil begått av barnets foreldre eller besteforeldre. Dette mener NOAS er klart positivt. Barn skal som utgangspunkt ikke rammes av de feil som foreldrene har begått.

Departementet foreslår at det kan gjøres unntak fra denne hovedregelen i tilfeller der barnet har en begrenset tilknytning til landet. Dette vil omfatte tilfeller hvor barn har fått

statsborgerskap automatisk ved fødsel eller adopsjon, eller der barnet har fått statsborgerskap som biperson til foreldrenes søknad om statsborgerskap, og hvor barnet har mindre enn tre års botid i Norge, Det skal i slike tilfeller foretas en forholdsmessighetsvurdering, og hensynet til barnets beste skal tillegges særlig vekt. Det skal ikke være adgang til å tilbakekalle statsborgerskapet om barnet blir statsløs.

NOAS ser at det kan være et behov for at barn, i enkelte tilfeller, også kan få tilbakekalt sitt statsborgerskap. Hvis barns statsborgerskap aldri kan tilbakekalles vil det kunne føre til at det i realiteten ikke vil være mulig å sanksjonere mot foreldre uansett hvor mange uriktige opplysninger de har kommet med, dersom de har barn. Siden tilbakekall vil ramme barn så sterkt, mener vi dette kun kan gjøres i de tilfellene hvor barnets tilknytning til Norge er svak.

I departementets forslag er det oppstilt en maksimumsgrense på tre års botid før barnet er vernet mot tilbakekall. Vi anser dette som en fornuftig grense der barnet er født i Norge eller ankommer i svært ung alder, men vil påpeke at tre år er svært forskjellig for et småbarn og en ungdom. En 15-åring har åpenbart en langt sterkere tilknytning til Norge, og vil rammes tilsvarende hardere, enn en treåring. Vi mener derfor det bør vurderes om det skal oppstilles en aldersgrense i tillegg til en botidsgrense, eventuelt at botidsgrensen settes lavere. Uansett må det sikres at det i en forholdsmessighetsvurdering tas hensyn til barnets alder og tilknytning til Norge, og ikke kun hvor lenge barnet har bodd i Norge.

NOAS støtter forslaget om at barn ikke skal kunne miste statsborgerskapet automatisk på grunn av at foreldrenes statsborgerskap er tilbakekalt. Barna er egne rettssubjekter med egne rettigheter, og en vurdering av et eventuelt tilbakekall må gjøres på bakgrunn av deres situasjon og deres omstendigheter.

Vi støtter også departementets forslag om at barns statsborgerskap ikke kan tilbakekalles om barnet blir statsløst. I den sammenheng vil NOAS påpeke at det må tilstrebes et regelverk som ikke resulterer i at *noen* blir statsløse ved tilbakekall av statsborgerskap. Selv om Europarådskonvensjonen om statsborgerskap av 1997 og FN-konvensjonen om begrensning av statsløshet av 1961 i prinsippet tillater tilbakekall som resulterer i statsløshet dersom statsborgerskapet er oppnådd ved å oppgi uriktige opplysninger, har begge konvensjoner som formål at tilfeller av statsløshet skal unngås så langt det er mulig. NOAS mener det må gjøres en grundigere vurdering av Norges internasjonale forpliktelser overfor statsløse før reglene om tilbakekall vedtas.

Foreldelsesfrist

I dagens regelverk finnes det ikke noen foreldelsesfrist for tilbakekall av statsborgerskap, noe som betyr at tilbakekall kan gjennomføres mange tiår etter at det ble innvilget. Sett i sammenheng med at det i strafferetten gjelder foreldelsesfrister for svært alvorlige forbrytelser fremstår dette som klart urimelig. Realiteten i dag er at forbrytelser som grov mishandling eller grovt ran vil foreldes, mens uriktige opplysninger ved ankomst til Norge aldri kan bli foreldet.

En foreldelsesfrist vil kunne føre til at personer som har fått statsborgerskap ikke vil behøve å frykte et tilbakekall etter et visst antall år. En forutsigbarhet rundt dette vil ha klare integreringsmessige fordeler. Det må også tas hensyn til at det er vanskeligere å opplyse saken jo lenger tid som er gått. Rettssikkerhetshensyn tilsier derfor også at det settes en grense for når et statsborgerskap kan tilbakekalles. Tilknytningen til Norge vil dessuten styrkes jo lenger vedkommende oppholder seg i landet, slik at et tilbakekall vil bli stadig mer uforholdsmessig ettersom tiden går. NOAS viser også til at flere andre land har foreldelsesfrister i denne type saker. Vi foreslår derfor at det innføres en foreldelsesfrist.

Andre forslag

NOAS støtter forslaget om å hjemle en forholdsmessighetsvurdering i disse sakene.

Vi støtter videre departementets syn om at saker om tilbakekall av statsborgerskap ikke burde være undergitt partenes frie rådighet, jf. tvisteloven § 11-4. Det er på det rene at den juridiske bistanden som gis fra advokater i utlendingssaker kan være svært varierende, og kan ha innvirkning på resultatet i saken. I en topartsprosess kan dette ha enda større betydning enn i et forvaltningsløp, hvor forvaltningsorganet skal gjennomføre en fullstendig vurdering av saken. At domstolen får en plikt til å sørge for at bevisføringen gir et forsvarlig faktisk avgjørelsesgrunnlag, jf. tvisteloven § 21-3 annet ledd kan ha stor betydning i enkelte saker, og kan bøte på de tilfellene hvor det gis dårlig juridisk bistand.

Når det er sagt vil vi tro at en overføring til domstolsbehandling generelt vil bety at sakene vil være mer attraktive for mange advokater, og at dette vil påvirke kvaliteten på det juridiske arbeidet positivt.

NOAS takker for anledningen til å delta i høringsrunden, og vi er tilgjengelige for ytterligere kommentarer om dette skulle være ønskelig.

Med vennlig hilsen

Norsk Organisasjon for Asylsøkere

Ann-Magrit Austenå
generalsekretær

Andreas Furuseth
juridisk seniorrådgiver